

INFORMAȚII PRIVIND ISTORIA ORAȘELOR

Nr. 178

Sibiu, februarie 2019

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comisia de Istorie a Orașelor din România
Societatea de Studii Transilvane
Evangelische Akademie Siebenbürgen

Sesiunea anuală a
Comisiei de Istorie a Orașelor din România

Orașul și alimentația
Sibiu, 17-19 octombrie 2019

Repere tematice

În 2019, Sibiu va deveni Regiune Gastronomică Europeană, oferind o oportunitate excepțională pentru promovarea și valorificarea potențialului alimentar, cultural și turistic al zonei. Pe lângă numeroasele activități, manifestări și evenimente care vor avea loc în acest context, avem convingerea că o modalitate eficientă de promovare a temei o constituie și organizarea unui simpozion științific intitulat „Orașul și alimentația”, acțiune patronată de Academia Română, prin intermediul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu și Comisiei de Istorie a Orașelor din România, în parteneriat cu Societatea de Studii Transilvane și Evangelische Akademie Siebenbürgen.

Tema simpozionului se referă la toate aspectele privitoare la alimentația din mediul urban, în diferite perioade istorice, de la producția, transportul, procesarea, comercializarea și consumul alimentelor până la impactul urbanizării asupra dietei și apariția unor noi modele, obiceiuri și practici de consum în cadrul comunităților urbane.

Dacă, uneori, orașele s-au confruntat cu crize alimentare provocate de războaie, calamități, schimbări climatice, politici economice dezastruoase, situații care au afectat negativ evoluția urbană (revolte, raționalizări, declin demografic), ele au fost și sunt, totodată, medii fertile ale inovațiilor și schimbărilor în obiceiurile alimentare, ale industrializării alimentelor, ale dezvoltării unor noi produse alimentare și unor noi metode de promovare și comercializare a acestora. Interdependența dintre dezvoltarea urbană și alimentație este vizibilă atât în soluțiile și adaptările urbanistice, cum ar fi apariția târgurilor, piețelor și magazinelor specializate pe categorii de produse sau înființarea unor facilități moderne de producție, depozitare și comercializare, cât și în economia și administrația urbană, prin reglementarea prețurilor, introducerea legislației sanitar-alimentare și controlarea calității alimentelor.

Un alt aspect important al simpozionului se referă la semnificațiile culturale și spirituale ale alimentației, de la ingredientele indispensabile în bucătărie (apa, sarea, mirodeniile) sau de la alimentele sacramentale (apa, pâinea, vinul și uleiul) până la relația dintre ceai și filozofie sau dintre cafea și politică. Geografia alimentației urbane include nu doar spațiile de producție și desfacere, ci și pe cele de consum, particulare sau publice, de la cele mai umile locuințe urbane până la impozantele reședințe aristocratice și de la popularele și mai vechile cârciumi și hanuri până la cele mai moderne și selecte restaurante. Analiza acestor locuri ale ospitalității și sociabilității publice sau private ne-ar putea ajuta să aflăm cum se influențează tradițiile gastronomice locale cu cele regionale și internaționale și cum reflectă acestea, în fond, profilul socio-cultural, etnic și confesional al comunităților urbane.

Repere tematice concrete:

- izvoarele privitoare la istoria alimentației urbane: tipuri, conținut, metode de investigare, depozitari, izvoare privitoare la circulația, prețul, cantitatea și prepararea alimentelor (vestigii arheologice, registre de aprovizionare, liste de cheltuieli, bugete municipale, documente vamaie, inventare de averi, mercuriale, presă etc.),
- infrastructură urbană și facilități economice privitoare la depozitarea, prelucrarea și comercializarea alimentelor (gropi de cereale, pivnițe de vinuri, cămări ale orașului, mănăstirilor sau ale unor instituții laice, mari depozite, brutării, măcelării, abatoare, ateliere, manufacturi și fabrici de prelucrare a alimentelor, străzi comerciale, piețe, târguri, prăvălii, magazine, cârciumi),
- istoria localurilor publice: cârciumi, taverne, cafenele, cofetării, autoserviri, cantine, restaurante, hoteluri-restaurant etc.; edificii emblematice pentru orașe, de exemplu restaurante și hoteluri-restaurant ca „Împăratul Romanilor” și „Bulevard” la Sibiu, „Coroana” și „Aro” la Brașov, „Capșa”, „Intercontinental”, „Nestor” și „Casata” la București, „Bolta Rece” la Iași, „Berbec” la Ploiești ș.a.,
- politici urbanistice privitoare la alimentația orașelor,
- preocupări ale administrației urbane pentru aprovizionarea orașelor cu alimente: bugete municipale, regulamente, instituții responsabile, proiecte și investiții privitoare la alimentația comunităților urbane,
- itinerarii alimentare: drumul alimentelor de la producător la distribuitor în decursul istoriei (căi, metode, mijloace, rețele de distribuție),
- costul alimentelor în decursul timpului: de la troc la liberalizarea prețurilor alimentelor, prețurile alimentelor de bază comparativ cu veniturile, stabilirea prețurilor de referință, metode de echivalare și comparare a prețurilor de altădată,
- reclama în domeniul alimentar: metode, medii de comunicare, impact economic și social,
- prepararea hranei în orașe, în casele particulare și în localurile publice: organizarea bucătăriilor, sufrageriilor și diverselor dependințe în care se păstrau alimentele și ustensilele de gătit, personalul cu atribuții în prepararea și servirea mesei, felurile de bucate obișnuite și cele rafinate, ritualul mesei, aspecte de sociabilitate și convivialitate la masă,
- practici alimentare colective vizibile în spațiul public urban (banchete, sărbători religioase, festivaluri gastronomice),
- profesioniștii alimentației publice: ocupații, meserii și profesii în domeniul alimentației, asociații profesionale (bresle, asociații, sindicate), pregătire / instruire și cariere profesionale, geografia profesională urbană din domeniul alimentației (număr, structură și distribuție teritorială),
- evoluția tehnologică specifică alimentației urbane: de la ustensilele de bucătărie, uneltele și atelajele primitive până la utilajele și procedeele industriale de preparare, conservare și transport ale alimentelor,

- alimentația urbană în perioade de criză: catastrofe naturale, foamete, epidemii, războaie, războaie, revoluții,
- asistență socială în domeniul alimentației publice urbane: asociații caritabile, cantine sociale, ajutoare sociale,
- alimentația ilicită: prohibiția, contrabanda cu alimente, piața neagră,
- realități și politici alimentare în perioada comunistă: colectivizarea agriculturii și consecințele ei asupra alimentației orașenilor, cotele alimentare, industrializarea, raționalizarea și penuria alimentelor,
- sub imperiul retailului sau impactul globalizării asupra alimentației urbane: de la chioșc la supermarket, de la bazar la mall, de la ospătărie la rețelele de localuri fast-food,
- între penurie și risipa de alimente, gestionarea deșeurilor alimentare,
- identitate urbană și socială reflectată prin alimentație: specialități gastronomice locale, alimente / preparate emblematice, alimente reflectate în etnografia, toponimia și heraldica urbană,
- semnificațiile sociale, culturale și spirituale ale alimentației în decursul timpului: tradiții, practici și ritualuri alimentare în diverse medii sociale urbane, caracterul sacru al alimentelor, postul alimentar.

Evident, reperele și sugestiile de mai sus pot fi dezvoltate și completate, cu mențiunea că toate subiectele comunicărilor trebuie să surprindă problematica alimentației în contextul istoriei sau culturii urbane, evidențiind, pe cât posibil, modul în care factorii, evenimentele, procesele și politicile privitoare la alimentație generează efecte asupra orașelor și a locuitorilor acestora.

Cele mai bune lucrări vor fi publicate în revista „Historia Urbana”, periodic al Academiei Române (<http://www.historiaurbana.icsusib.ro>) sau într-un volum tematic.

Dan Dumitru Iacob

Orașul și alimentația

Sibiu, 17-19 octombrie 2019

Formular de înscriere (data limită 1 septembrie 2019)

Către Comisia de Istorie a Orașelor din România

Bulevardul Victoriei nr. 40, 550024 Sibiu

și la adresele de e-mail: nicolaescu@icsusib.ro și iacob@icsusib.ro

Subsemnata/subsemnatul

.....
(titlul științific, numele și prenumele)

de la ..... din .....
(instituția) (localitatea)

Intenționez să prezint comunicarea:

.....

..... pentru care anexez rezumatul solicitat.

Adresa mea este .....
(stradă, nr., bl., ap., cod, localitate, telefon, e-mail)

.....

Semnătura .....

**Romeo-Valentin Muscă, *Focșanii în straie monahale (1661–1863)*,
Editura Terra, Focșani, 2018, 349 + 3 pl.**

Prin opțiunea tematică, volumul pe care îl prezentăm răspunde, în primul rând, așteptărilor științifice, culturale și identitare ale comunității locale focșănene. Epuizarea rapidă a primei ediții, publicată în 2017, este o dovadă că acest obiectiv a fost atins, mai cu seamă că noutățile valoroase dedicate istoriei orașului de pe Milcov sunt rare (pe lângă cunoscutele publicații editate de Muzeul Vrancei, merită să evidențiem excelentul album întocmit de Sorin Tudose, *Focșanii de altădată – o istorie ilustrată (1899–1941)*, Noi Media Print, București, 2015). În al doilea rând, studiul elaborat de Romeo-Valentin Muscă are certe calități științifice, motiv pentru care se impune să fie semnalat și specialiștilor în istorie urbană sau a celor preocupați de istoria Bisericii.

Mănăstirile și schiturile din Focșani au fost și mai sunt – pentru cele care au supraviețuit timpului – reperi fundamentale ale istoriei și topografiei urbei de pe Milcov, fapt pentru care istoria vieții monastice din oraș nu putea fi tratată separat de istoria orașului. Din această perspectivă, autorul a reușit să sintetizeze cele mai importante aspecte ale istoriei Focșanilor, pe fundalul cărora a reconstituit istoria fiecărui așezământ monahal din oraș sau de pe fosta moșie a orașului, atât a acelor cunoscute și care au mai beneficiat de atenția cercetătorilor, cum ar fi Mănăstirea „Precista”, Mănăstirea „Sf. Ioan Botezătorul”, Mănăstirea „Profetul Samuil” sau „Mănăstirea lui Ștefu”, cât și a lăcașelor risipite de vitregiile vremurilor sau a celor ignorate de istorici, ca în cazul metoacelor Golești-Cerdac, Mândreștii Munteniei, Mândreștii Moldovei sau „Biserica Popii Calintian”. Preocupat să depășească stadiul istoriografic în care se află fiecare dintre lăcașurile de cult tratate în volum, autorul a reușit să identifice și să valorifice informații noi, din surse inedite, și a reevaluat o serie de probleme, ajungând la concluzii proprii. În acest context, apreciem în mod deosebit redescoperirea și utilizarea adecvată a celor două planuri ale orașului și moșiei Focșanii Munteni, din 1848, realizate de Gheorghe T. Scipion și Constantin C. Aninoșanu, planuri publicate pentru prima dată color în anexele volumului.

Autorul a acordat atenție și altor aspecte esențiale pentru o astfel de temă, respectiv Unirea Principatelor, cu cea mai pregnantă consecință asupra comunității locale – unificarea Focșanilor – și secularizarea, proces care a dus la stingerea vieții monahale în Orașul Unirii. Nu în ultimul rând, volumul beneficiază și de instrumentarul editorial specific unei lucrări științifice, respectiv rezumat în engleză, bibliografie, indici de nume și locuri, anexe cu facsimile de documente și trei planșe cu planuri ale orașului și moșiei Focșani.

Parte a unui proiect mai amplu, referitor la recuperarea și promovarea științifică și culturală a patrimoniului bisericesc din județul Vrancea, lucrarea lui Romeo-Valentin Muscă dedicată mănăstirilor și schiturilor din Focșani își împlinește, deopotrivă, rosturile științifice și culturale. Într-o notă subiectivă, aș spune că discursul clar și cursiv, care nu afectează cu nimic concizia și consistența informației și care denotă o certă sensibilitate literară a autorului, stimulează cu certitudine cititorul, invitându-l să depășească stadiul simplei curiozități și să reflecteze mai intens asupra semnificațiilor istorice și spirituale ale așezămintelor de cult focșănene.

Dan Dumitru Iacob

Kolozsvár – Klausenburg 700. Várostörténeti tanulmányok üs / Studii de istorie urbană. Főszerkesztő / [Redactor-șef]: Lupescu Makó Mária. Szerkesztők / [Eds.]: Ionuț Costea, Ovidiu Ghitta, Sipos Gábor, Rüs-Fogarasi Enikő. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2018, 548 p., il, facs., tab., h., graf.

Anul trecut a apărut la Editura Societății Muzeului Ardelean un volum masiv cu majoritatea comunicărilor prezentate în sesiunea jubiliară, organizată în 2016, la Cluj-Napoca, de mai multe instituții științifice locale, pentru a marca împlinirea a 700 de ani de existență urbană a așezării. Manifestarea a fost de mare amploare și a reunit cercetători din România, Ungaria și Republica Moldova.

Editorii au primit spre publicare 51 de texte, pe care le-au grupat tematic în 7 secțiuni, ordonate cronologic, care oferă o imagine asupra principalelor direcții abordate: privilegiul din 1316 al Clujului și urmările sale, arheologie și arhitectură în context urban, topografie urbană, instituții ecleziastice în orașe, administrație și gospodărie orășenească, învățământ, cultură și spații culturale urbane, viață cotidiană urbană. Autorii au abordat diferite aspecte ale trecutului orașului Cluj, dar și ale altor centre urbane din Transilvania (îndeosebi Sibiu), relațiile dintre acestea, aspecte din istoria câtorva orașe de la sud și est de Carpați (Focșani), din Ungaria (Buda, Pécs), chestiuni legate de istoria orașelor transilvănene.

Volumul este bilingv: 24 de texte sunt în limba maghiară, iar 27 în limba română. Toate sunt însoțite de rezumate și cuvinte-cheie în limba engleză, facilitând înțelegerea succintă a conținutului abordat de fiecare autor. Constatăm că lucrările publicate fac bilanțul rezultatelor de până astăzi în problemele studiate, vin cu informații și interpretări noi, corijează informații și concluzii mai vechi, abordând o gamă largă de aspecte, de la metode de abordare a istoriei orașelor, până la chestiuni de viață cotidiană sau reclamă. Pentru contribuțiile aduse și pentru multitudinea de probleme puse în discuție, volumul este o lucrare de neevitat în cercetările de istorie a orașelor din România și din întreg spațiul geografic sud-est european.

Dincolo de micile scăpări care vor putea fi aflate la lectura și analiza temeinică a volumului, eforturile depuse de editori trebuie apreciate. Studiile sunt însoțite de numeroase ilustrații, facsimile, planuri, grafice, tabele, hărți care au necesitat o muncă intensă și care facilitează înțelegerea analizelor și afirmațiilor autorilor.

Prin această succintă prezentare urmărim doar semnalarea apariției volumului, redacția revistei „Historia Urbana” preconizând publicarea unei recenzii în volumul XXVII din acest an.

O problemă pentru cei interesați poate fi procurarea volumului. Se poate face apel la site-ul editurii, dar autorii au primit permisiunea de a-și posta online textele din volum, astfel că în acest moment multe deja pot fi ușor accesibile.

Vasile Ciobanu

Notă informativă. Comitetul Comisiei de Istorie a Orașelor din Romania a validat numirea domnului Alexandru Nicolaescu, cercetător științific III la Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu, în funcția de secretar al Comitetului CIOR, înlocuind-o pe doamna Anda-Lucia Spânu, căreia îi mulțumește pentru activitatea depusă în această calitate.

Romanian Academy

Commission for the History of Towns in Romania

INFORMATION ABOUT URBAN HISTORY

Summary

This edition of the Newsletter contains thematic benchmarks concerning the annual Session of the Commission (Sibiu, 17-19 October 2019) on the topic "The Town and the Food" as well as the registration form for participants contributing with papers (deadline September 1st 2018) and two book presentations.

Rumänische Akademie

Kommission für Städtegeschichte Rumäniens

STÄDTEGESCHICHTLICHE INFORMATIONEN

Resümee

Die vorliegende Ausgabe des Informationsblattes beinhaltet die thematischen Anhaltspunkte der Jahrestagung der Kommission (Sibiu, 17.–19. Oktober) zum Thema „Stadt und Ernährung“ sowie das Anmeldeformular für Teilnehmer mit Beiträgen (Frist 1. September 2018) und zwei Buchpräsentationen.

Comisia de Istorie a Orașelor din România

Bulevardul Victoriei 40, RO – 550024 Sibiu, tel: 0040 269 212604, fax: 0040 269 216605

www.icsusib.ro; nicolaescu@icsusib.ro

ISSN 2284 – 502X, ISSN – L = 1224 – 2853

Redactor: Alexandru Nicolaescu